

PRECEDENČNÁ A KASAČNÁ ZÁVÄZNOSŤ SÚDNYCH ROZHODNUTÍ

V konaní pred súdom prvej inštancie po vrátení veci odvolacím súdom je ústavne udržateľným taký postup, v dôsledku ktorého precedenčná záväznosť neskorších rozhodnutí predstavujúcich novovytvorenú ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít predchádza konkrétnej kasačnej viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu v zmysle § 391 ods. 2 Civilného sporového poriadku.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 232/2022 z 3. mája 2022.)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky**, Račianska 71, Bratislava, IČO 00 166 073, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 280/2018-351 z 19. októbra 2021 a postupu predchádzajúcemu jeho vydaniu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :**I.****Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci**

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Sťažovateľka navrhuje zrušenie napadnutého uznesenia krajského súdu a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka vystupuje v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 17 C 170/2014 v procesnom postavení žalovanej, proti ktorej sa žalobca L. V. (ďalej len „žalobca“) domáha náhrady nemajetkovej ujmy v sume 79 000 eur s príslušenstvom podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) z titulu vydania nezákonného rozhodnutia, ktorým malo byť uznesenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Úradu inšpekčnej služby Policajného zboru, odboru boja proti korupcii a organizovanej kriminalite Bratislava (ďalej len „úrad inšpekčnej služby“) ČTS: ÚIS-2/KOK-2004 z 27. februára 2004 (ďalej len „uznesenie z 27. februára 2004“), na podklade ktorého začalo proti žalobcovi trestné

stíhanie za trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa a trestný čin obmedzovania osobnej slobody spáchané formou spolupáchateľstva. Uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 6 T 138/2005 z 29. júla 2013 (ďalej len „uznesenie z 29. júla 2013“) bolo trestné stíhanie právoplatne zastavené z dôvodu premlčania trestného stíhania.

3. Žaloba bola rozsudkom okresného súdu č. k. 17 C 170/2014-228 zo 16. februára 2018 (ďalej len „rozsudok zo 16. februára 2018“) zamietnutá, pričom okresný súd v podstatnom zdôraznil, že žalobca nepreukázal, že by Okresný súd Prešov v uznesení z 29. júla 2013 konštatoval nezákonnosť uznesenia úradu inšpekčnej služby z 27. februára 2004. S poukazom na § 4 ods. 1 a § 5 ods. 2 písm. b) zákona č. 58/1969 Zb. okresný súd zdôraznil, že nemohol dospieť k záveru, že ak došlo k vydaniu uznesenia o začatí trestného stíhania a následne k zastaveniu trestného stíhania, štát automaticky a bez ďalšieho zodpovedá za nemajetkovú ujmu. Zastavenie trestného stíhania podľa okresného súdu nemožno chápať ako skutočnosť, ktorá popiera zákonnosť všetkých úkonov vykonaných v trestnom konaní, ale vždy treba dôvody zastavenia trestného stíhania chápať v kontexte celého trestného stíhania. V žalobcovom prípade došlo k zastaveniu trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania, a preto okresný súd nemohol bez pochyb dospieť k záveru o nezákonnosti uznesenia z 27. februára 2004.

4. Na odvolanie žalobcu bol napadnutým uznesením krajského súdu rozsudok okresného súdu zo 16. februára 2018 zrušený a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie na podklade záveru o nesprávnosti právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie. V odôvodnení napadnutého uznesenia krajský súd vyslovil nesúhlas s názorom súdu prvej inštancie o tom, že neexistuje prvý predpoklad nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, a to nezákonné rozhodnutie, na základe ktorého by sťažovateľka zodpovedala za škodu vzniknutú žalobcovi. Konštatoval, že právoplatné zastavenie trestného stíhania pre jeho premlčanie má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť, pretože predpoklad o spáchaní trestného činu vyslovený v uznesení o vznesení obvinenia sa nenaplnil, čím je naplnený predpoklad aplikácie § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. Ďalej zdôraznil, že výluky zodpovednosti štátu za škodu sú explicitne uvedené v § 5 ods. 2 písm. b) a § 6 ods. 3 písm. b) zákona č. 58/1969 Zb., pričom ako výluka zo zodpovednosti štátu za škodu nie je uvedené zastavenie trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania, a preto platí, že zodpovednosť štátu za zastavenie trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania nie je v zmysle platnej právnej úpravy vylúčená, a teda, naopak, je daná. Za správnu nepovažoval ani argumentáciu, ktorá považuje nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným za nevyhnutnú podmienku na vznik nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, a dôvodil, že táto podmienka je pritom splnená vždy, ak trestné stíhanie obvineného bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, sa nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený a že o nenaplnení predpokladu spáchania trestného činu obvineným nemožno hovoriť v prípade premlčania trestného stíhania, keď dôvod zastavenia trestného stíhania závisí len od splnenia objektívne zákonom stanovených podmienok (od márneho uplynutia premlčacej doby), spáchanie skutku majúceho znaky trestného činu obvineným ale nijako nespochybňuje. V závere okresnému súdu uložil povinnosť vychádzať z právneho názoru odvolacieho súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v úvode ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti zrušujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu, odôvodňuje prípustnosť jej podania odkazom na judikatúru ústavného súdu,

ktorá pripustila prieskum kasačných rozhodnutí odvolacích súdov a dovolacieho súdu (III. ÚS 212/2011, I. ÚS 357/2016, III. ÚS 46/2013). Akcentuje, že v prípade, ak súd zruší rozhodnutie súdu nižšej inštancie z ústavne neakceptovateľných dôvodov alebo po zrušení zaviazá súd nižšej inštancie ústavne neprijateľným právnym názorom, ktorý nevyhnutne vedie k porušeniu základného práva, je daný dôvod na zásah ústavného súdu. Krajský súd napadnutým uznesením pritom zrušil rozsudok súdu prvej inštancie na podklade ústavne neakceptovateľných záverov, ktorými následne zaviazal okresný súd v ďalšom konaní.

6. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia použil argumentáciu obsiahnutú v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 8 Cdo 55/2019 z 26. augusta 2020 (ďalej aj „uznesenie z 26. augusta 2020“), pričom tak dospel k záveru, že vo veci žalobcu ide o nezákonné rozhodnutie zakladajúce zodpovednosť štátu za škodu. Sťažovateľka zdôrazňuje, že doplnenie odvolania žalobcu, v ktorom poukázal na závery citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu nebolo sťažovateľke vôbec doručené, a tak jej nebol poskytnutý žiadny procesný priestor na spochybnenie relevantnosti predmetného rozhodnutia, pričom toto sa stalo významným pre samotné rozhodnutie vo veci žaloby. Uvedený postup krajského súdu predstavuje porušenie jej práva na spravodlivý proces. Nad rámec uvedeného sťažovateľka zdôrazňuje, že uznesenie najvyššieho súdu z 26. augusta 2020 napadla ústavnou sťažnosťou, o ktorej sa koná v konaní sp. zn. IV. ÚS 273/2021. Predmetnou ústavnou sťažnosťou sťažovateľka formulovala štyri zásadné námietky, ktorými zdôrazňovala, že dovolacím súdom konštatovaná existencia nezákonného rozhodnutia v prípade žalobcu predstavuje nesprávne právne posúdenie rozporné s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu (i), že dovolací súd nepredložil vec veľkému senátu, a tým porušil jej právo na zákonného sudcu (ii), že v totožných veciach spoluobvinených existujú odlišné rozhodnutia najvyššieho súdu (iii), ako aj to, že existuje odlišný právny názor sudcu rozhodujúceho v totožných veciach (iv).

7. Ku kľúčovej právnej otázke sťažovateľka v predmetnej ústavnej sťažnosti uviedla, že na podklade ustálenej praxe sa nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným považuje za nevyhnutnú podmienku na vznik nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Táto podmienka je pritom splnená vždy, ak trestné stíhanie obvineného bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie sa nestal, skutok nie je trestným činom alebo že skutok nespáchal obvinený. Za nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným sa však celkom zjavne nepovažuje zánik trestnosti skutku obvineného z dôvodu premlčania trestného stíhania, keďže dôvod zastavenia trestného stíhania závisí len od splnenia objektívne zákonom stanovenej podmienky, teda márneho uplynutia premlčacej doby, avšak spáchanie skutku majúceho znaky trestného činu obvineným nespochybňuje.

8. Keďže podľa názoru sťažovateľky je uznesenie najvyššieho súdu z 26. augusta 2020, z ktorého záverov vychádzal aj krajský súd pri formulovaní odôvodnenia napadnutého uznesenia, arbitrálne a ústavne neakceptovateľné a v konečnom dôsledku negatívne zasahujúce do formujúcej sa ustálenej rozhodovacej činnosti samotného dovolacieho súdu vyjadrenej v sťažovateľkou označených rozhodnutiach, na podklade ktorej sa na súdoch prvej inštancie zjednocuje rozhodovacia prax pri určovaní existencie zodpovednosti štátu za škodu z titulu začatia a vedenia trestného stíhania a vznesenia obvinenia, ku ktorého aplikácii na danú vec navyše sťažovateľke nebol poskytnutý procesný priestor, potom je daný ústavný rozmer a nevyhnutnosť ingerencie ústavného súdu v súvislosti so samotným napadnutým uznesením krajského súdu.

9. K požiadavke využitia mimoriadneho opravného prostriedku sťažovateľka uvádza, že napadnuté zrušujúce uznesenie nepatrí vo všeobecnosti do skupiny odvolacích rozhodnutí, proti ktorým právna úprava a súdna prax pripúšťajú využitie dovolania. Odkazuje pritom aj na rozhodnutie ústavného súdu vydané vo veci sp. zn. IV. ÚS 528/2020, z ktorého záverov vyplýva ústavná udržateľnosť názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu nie je rozhodnutím vo veci samej a ani rozhodnutím konečným. Navyše keďže sťažovateľka napáda nesprávne právne posúdenie veci, z uvedeného dôvodu zákonná právna úprava pripúšťa dovolanie len proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie odvolacieho súdu, čo nie je prípad sťažovateľky.

10. Z uvedených dôvodov podľa sťažovateľky napadnuté uznesenie nepatrí do skupiny rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorú je možné napadnúť dovolaním, čo bol aj dôvod, pre ktorý sa sťažovateľka obrátila priamo na ústavný súd.

11. Sťažovateľka nad rámec dôvodov ústavnej sťažnosti zvýraznila skutočnosť, že žalobca v súvislosti s totožným trestným konaním inicioval celkovo 11 súdnych konaní na rôznych súdoch proti sťažovateľke, čo považuje za špekulatívne a pre možnosť vytvorenia priestoru na odlišné posúdenie kľúčovej právnej otázky, či je s prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci možné považovať uznesenie o vznesení obvinenia za nezákonné rozhodnutie, aj za šikanózne.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie napadnutým kasačným uznesením krajského súdu. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie:

13. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vychádza vo svojej judikatúre z názoru, že štát nie je v nadväznosti na čl. 34 dohovoru nositeľom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (Karagiannis proti Grécku, rozhodnutie č. 33408/05 z 27. 9. 2007, Breisacher proti Francúzsku, rozhodnutie č. 76976/01 z 26. 8. 2003, Danderyds Kommun proti Švédsku, rozhodnutie č. 52559/99 zo 7. 6. 2001, Yershova proti Rusku, rozhodnutie č. 1387/04 z 8. 4. 2010, Kotov proti Rusku, rozhodnutie č. 54522/00 zo 14. 1. 2010, Ismeta Bačić proti Chorvátsku, rozhodnutie č. 43595/06 z 19. 6. 2008).

14. Vzhľadom na ustálenú rozhodovaciu prax ESLP, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovateľkou je Slovenská republika zastúpená v konaní ústredným orgánom verejnej moci, ústavný súd časť ústavnej sťažnosti, ktorou sa namieta porušenie práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, nezistiac žiadnu možnosť vyslovenia porušenia označeného práva po prípadnom prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 273/2021, III. ÚS 333/2021).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu:

15. Sťažovateľka je procesne legitimovaná na podanie ústavnej sťažnosti v časti označeného základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, keďže v príslušnom konaní pred všeobecnými súdmi vystupuje v rovnom postavení s druhou stranou (žalobcom). Sťažovateľka je ako právnická osoba teda spôsobilá byť nositeľkou označeného práva zaručeného ústavou (m. m. II. ÚS 16/2011, II. ÚS 578/2018), keďže v príslušnom napadnutom konaní pred krajským súdom nevykonáva verejnú moc. Ústavnú sťažnosť v relevantnej časti preto podala oprávnená osoba – sťažovateľka (§ 122 zákona o ústavnom súde), ktorá je v konaní o ústavnej sťažnosti v súlade s § 35 ods. 1 zákona o ústavnom súde zastúpená ministerkou spravodlivosti Slovenskej republiky.

16. Ústavnú sťažnosť v relevantnej časti nepovažuje ústavný súd za neprípustnú z dôvodu nevyužitia mimoriadneho opravného prostriedku v podobe dovolania. Stotožňuje sa pritom s argumentáciou sťažovateľky obsiahnutou v podstatnom v bode 9 tohto uznesenia, podľa ktorej kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu nie je rozhodnutím vo veci samej ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, takže dovolanie z dôvodov zmätočnosti podľa § 420 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nie je procesne prípustné (m. m. IV. ÚS 528/2020). Rovnako kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu nemožno napadnúť ani z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, keďže zákonná právna úprava obsiahnutá v § 421 CSP pripúšťa dovolací prieskum len rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, čo nie je prípad sťažovateľky.

17. Nepochybnou je skutočnosť, že sťažovateľka požaduje zásah ústavného súdu v dosiaľ právoplatne neskončenej veci, keďže jej ústavná sťažnosť smeruje proti kasačnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bola vec vrátená súdu prvej inštancie na nové konanie. V tejto súvislosti ústavný súd opakuje, že pri posudzovaní veci zohľadnil zásadu, že do neskončených konaní zasahuje len výnimočne. V prípadoch, keď je možné jednotlivé nekorektné postupy alebo pochybenia reparať v neskorších štádiách konania a rozhodovania, je nevyhnutné rešpektovať princíp subsidiarity a nezasahovať do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 79/2020).

18. S prihliadnutím na konkrétne okolnosti prejednávanej veci ústavný súd v rámci predbežného prerokovania časti ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že s prihliadnutím na charakter argumentácie sťažovateľky ústavnému súdu chýba v konaní o ústavnej sťažnosti napádajúcej kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu právomoc poskytnúť sťažovateľke ochranu ňou označeného práva.

19. V súvislosti s predbežným prerokovaním tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd považuje v prvom rade za potrebné poukázať na čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

20. V súvislosti s podstatou a zmyslom princípu subsidiarity ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

21. Ústavný súd vo svojej judikatúre taktiež opakovane vyslovuje, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušných procesných kódexoch (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06).

22. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o ústavnej sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

23. Nosná argumentačná báza sťažovateľky odôvodňujúca neústavnosť napadnutého uznesenia krajského súdu, a tým aj nevyhnutnosť zásahu ústavného súdu je zhrnutá v bode 8 tohto uznesenia, pričom z nej vyplýva, že neústavnosť rozhodnutia odvolacieho súdu sa odvodzuje od arbitrárnosti a ústavnej neakceptovateľnosti uznesenia najvyššieho súdu z 26. augusta 2020, z ktorého odôvodnenia vychádzal pri posúdení kľúčovej právnej otázky aj samotný krajský súd. Sťažovateľka navyše zvýrazňuje skutočnosť, že uznesenie najvyššieho súdu z 26. augusta 2020 napadla pre neústavnosť (aj právneho názoru v ňom vyjadreného) na ústavnom súde. Navyše namieta aj absenciu poskytnutia procesného priestoru na vyjadrenie sa k aplikácii právneho názoru obsiahnutého v uznesení najvyššieho súdu z 26. augusta 2020, na ktorý poukázal samotný žalobca (bod 6 tohto uznesenia).

24. Z vlastných zistení ústavného súdu vyplýva, že uznesenie najvyššieho súdu z 26. augusta 2020 bolo nálezom ústavného súdu č. k. IV. ÚS 273/2021-41 zo 7. decembra 2021 (ďalej len „nález zo 7. decembra 2021“) zrušené a vec vrátená najvyššiemu súdu na ďalšie konanie na podklade vyslovenia porušenia základných práv sťažovateľky zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 48 ods. 1 ústavy. V podstatných bodoch v náleze zo 7. decembra 2021 ústavný súd uviedol, že najvyšší súd v uznesení z 26. augusta 2020 (vec vedená pod sp. zn. 8 Cdo 55/2019) podal rozporné právne názory týkajúce sa existencie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú začatím a vedením trestného stíhania, ktoré bolo zastavené z dôvodu premlčania v porovnaní s uznesením najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 50/2019 z 29. apríla 2020, pričom následne konštatoval, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 8 Cdo 55/2019 už existovalo rozhodnutie s odlišným právnym názorom vo veci posúdenia výluky zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú zastavením trestného stíhania z dôvodu premlčania, a preto sa konajúci senát mal obrátiť na základe § 48 ods. 1 CSP na veľký senát. Tým, že najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 55/2019 nepostúpil vec veľkému senátu, neaplikoval vo veci relevantnú právnu normu, ktorá mala byť základom rozhodovania vo veci sťažovateľky, čím porušil jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (body 53 až 55 nálezu ústavného súdu zo 7. decembra 2021). V zmysle § 134 ods. 1 druhej vety zákona o ústavnom súde je najvyšší súd po vrátení veci na nové konanie a rozhodnutie viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v náleze zo 7. decembra 2021.

25. Ústavný súd v súvislosti s nálezom zo 7. decembra 2021 považuje za nevyhnutné zdôrazniť, že ním ústavný súd nerozhodoval o ústavnej udržateľnosti samotného právneho názoru vysloveného v súvislosti s kľúčovou právnou otázkou, t. j. nevyjadroval sa k ústavnej udržateľnosti právneho názoru týkajúceho sa zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú začatím a vedením trestného stíhania, ktoré bolo zastavené z dôvodu premlčania, keďže uvedené by bolo zo strany ústavného súdu ešte pred prípadným uplatnením procesného postupu predloženia veci veľkému senátu a zaujatím právneho názoru na spornú vec (k otázke výluky zodpovednosti štátu za škodu pri zastavení trestného stíhania z dôvodu premlčania) minimálne predčasné (bod 65 nálezu ústavného súdu zo 7. decembra 2021).

26. Ústavný súd na uvedených prezentovaných názoroch zotrváva aj vo vzťahu k sťažovateľkou podanej ústavnej sťažnosti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu. S prihliadnutím na závery nálezu ústavného súdu zo 7. decembra 2021 sa samotným právnym posúdením kľúčovej otázky bude zaoberať najvyšší súd v rámci konania vedeného pod sp. zn. 8 Cdo 55/2019, resp. veľký senát po prípadnom predložení veci na rozhodnutie, ktorý v konkrétnych okolnostiach veci môže rozhodnúť aj o prípadnom judikatúrnom odklone, teda nemusí rozhodnúť o tom, že na právnom názore vyjadrenom už v skoršom rozhodnutí najvyššieho súdu zotrváva.

27. Ingerencia ústavného súdu v konkrétnych okolnostiach veci je preto v dôsledku prípadného uplatnenia právomoci veľkého senátu s prihliadnutím na už uvedené nielen nežiaduca, ale aj vylúčená. Vo veci posúdenia právnej otázky zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú trestným stíhaním, ktoré bolo zastavené pre premlčanie, bude konať najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 55/2019, čo vylučuje uplatnenie právomoci ústavného súdu sa ústavnou (ne)akceptovateľnosťou právneho posúdenia kľúčovej otázky zaoberať v tejto veci.

28. Keďže uznesenie najvyššieho súdu č. k. 8 Cdo 55/2019 z 26. augusta 2020 bolo nálezom ústavného súdu zo 7. decembra 2021 zrušené, pričom vo veci najvyšší súd v súčasnosti koná, stratila za daného štádia veci opodstatnenie aj námietka týkajúca sa procesnej nemožnosti sťažovateľky vyjadriť sa k aplikácii právneho názoru vyjadreného v predmetnom uznesení najvyššieho súdu.

29. Ústavný súd si je vedomý skutočnosti, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti je vec sťažovateľky v konaní pred súdom prvej inštancie. Z napadnutého uznesenia krajského súdu pritom vyplýva, že povinnosťou súdu prvej inštancie je byť viazaný právnym názorom odvolacieho súdu v zmysle § 391 ods. 2 CSP. Uvedenú kasačnú záväznosť však nemožno uplatňovať bezvýhradne. Aj keď najvyšší súd už vyslovil, že postup súdu nižšej inštancie spočívajúci v nerešpektovaní záväzného právneho názoru vysloveného v zrušujúcom uznesení súdu vyššej inštancie, a to len na základe vlastného uváženia, je neprípustným postupom, ktorý narúša princíp právnej istoty, identifikoval zároveň situácie, v ktorých sa viazanosť právnym názorom neuplatní (R 76/2016). K takejto výnimke najvyšší súd zaradil aj judikatúrny posun v otázke, ktorá v čase rozhodovania súdu, ktorý kasačné rozhodnutie vydal, nebola celkom uspokojivo vyriešená, reflektujúc tak okrem iných aj rozhodnutia najvyššieho súdu.

30. V dôsledku nálezu ústavného súdu zo 7. decembra 2021 sa vrátila vec vedená najvyšším súdom pod sp. zn. 8 Cdo 55/2019, v ktorej sa rieši totožná kľúčová otázka zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú začatím a vedením trestného stíhania, ktoré bolo zastavené z dôvodu premlčania, najvyššiemu súdu na nové konanie a rozhodnutie. Keďže citované rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré bolo nálezom ústavného súdu zo 7. decembra 2021 zrušené, je základom odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu vo veci sťažovateľky, pričom

vec sťažovateľky je v súčasnosti v štádiu konania pred súdom prvej inštancie, je úlohou súdu prvej inštancie sa s uvedenou podstatnou okolnosťou vysporiadať, a to práve s prihliadnutím na skutočnosť prípadného budúceho formovania právneho názoru na kľúčovú právnu otázku zodpovednosti štátu za škodu najvyšším súdom (vec vedená pod sp. zn. 8 Cdo 55/2019).

31. Relatívnosť kasačnej viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu (napadnuté uznesenie krajského súdu) je tu v konkrétnych okolnostiach veci daná existenciou precedenčnej záväznosti rozhodnutí najvyššieho súdu, resp. rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Cdo 55/2019. Aj keď vo vertikálnej rovine nie sú rozhodnutia najvyššieho súdu pre nasledujúce prípady rovnakého druhu formálne záväzné, v zmysle precedenčnej záväznosti nemožno opomínať ich normatívnu silu. Normatívny charakter rozhodnutí najvyššieho súdu sa objavuje aj v rozhodovacej činnosti ústavného súdu, podľa ktorej bezdôvodné opomenutie rozhodnutí najvyššieho súdu má spravidla za následok nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť vydaného rozhodnutia, a tým aj jeho neústavnosť (m. m. III. ÚS 345/09).

32. Rovnako nemožno opomínať ani úmysel rozhodovacej činnosti veľkého senátu zabezpečiť vo vzťahu k súdom nižšej inštancie jednotnosť ich rozhodovania, a to vo vzťahu k súdom prvej inštancie, ako aj súdom odvolacím, a to predovšetkým s ohľadom na rešpektovanie princípu právnej istoty, predvídateľnosti práva, ochrany oprávnenej dôvery v právo a princípu formálnej spravodlivosti.

33. Na podklade už uvedeného preto, berúc do úvahy argumentáciu sťažovateľky obsiahnutú v ústavnej sťažnosti, ústavný súd, zohľadňujúc princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy a akcentujúc rešpektovanie princípu minimalizácie zásahov do rozhodnutí všeobecných súdov, časť ústavnej sťažnosti vo veci namietaného porušenia práva na súdnu ochranu odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

34. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uplatnenými stratilo svoje opodstatnenie.